

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Szerző:

Bodnár Ottó

Cím:

**KINCSET ÉRŐ KÓDEXEK
ÉS KÉZIRATOK KÖZÖTT**

Forrás:

Regény

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Idő:

"1955"

Személy:

Helyszám:

091

A Nemzeti Múzeum történelmi falai, az Országos Széchenyi Könyvtár könyvtengere között az ember hal-kabrára fogja lépteit. A kéziratárban megilletődve nézzük a sok-sok emléket, a történelmi kútforrást, nagy íróink kezevonását. Nincs olyan szép, hü kiadású könyv, amely annyira személyes közelségbe hozná hozzánk az alkotóját, mint az eredeti kézirat — amelyen még századok távlatában is melegnek érezzük a szerzők álmodozva, vagy lázas sebességben szántó kezét, s közelebb kerülünk egyéniségéhez...

Két sárga papirusz tekeresdarab fekszik előttünk — ki tudja, milyen szövevényes utakon, viszontagságokon át jutottak ide e becses foszlányok! Nem fakult meg rajtuk a fekete tinta és mennyire üdék az apró, egyszerűségükben is megkapó, művészi rajzaik világoskék festéke. Pedig csaknem 4000 esztendővel ez előtt Egyiptomban készültek. Az egyik Ptammes nevű aranyműves, a másik pedig Djetkhi-nek, Ammon prófétájának halottas könyvéből való. Ezek a kéziratár legrégebbi ereklyéi. Messzi múltból világítanak — utánuk már a 700–800-as évek emlékei következnek.

A magyar látogatónak a legnagyobb élmény a Halotti beszéd és Könyörgés felbecsülhetetlen értékű 32 sora. Itt van előttünk a legrégebbi — XII. századbeli — ismert szöveg-emlékünk. Nagy piros iniciáléval, L betűvel kezdődik, s azután következnek ismert kezdőmondatai: „Lát-

játuk feleim szümtükkel mik vogymuk Isa pur és chomuu vogymuk...” Kettőszázhetvennégy drága magyar szó beszél múltunkról...

Itt látjuk hazai történetírásunk egyik legnagyobb kincsét: Anonymusnak, Béla király ismeretlen jegyzőjének művét, a Gesta Hungarorumot. Hosszú ideig nem tudjuk levenni szemünket az olyan sok tudományos vitát okozó első, a nagy, szépen rajzolt piros színű P-betűjéről. Kétszáz év óta foglalkoztatja tudósainkat e betű titka: a „praedictus”-nak (előmondott, jentnevezett) vagy az író nevének kezdő betűjét jelenti. Ha a praedictus kezdetét jelzi, akkor nem jutunk közelebb a szerző megtalálásához, viszont, ha írója nevének kezdő betűjét mutatja, akkor valószínű, hogy a jegyző Béla király idejében élt Péter prépost lehetett. A kutatás napjainkban is tart, s talán nemsokára még többet tudunk majd erről a minden valószínűség szerint a XIII. században született könyvről.

Mennyire frissek, színpompásak a Nagy Lajos-korabeli Képes Krónika betűi, színarany díszítésű illusztrációi. Mátyás király híres könyvtárából is őrznek itt 31 Corvinát. Ahitattal nyitjuk fel az egyiket, a Philostratus-kódexet (a trójai hőskről szóló görög mondanak latin fordítása található benne). Csodálatos gazdagsággal díszített lapokat látunk. Az első oldalakon Mátyás híres gyűrűs hollója, a király és a történetíró

Bonfini mellképe. A Corvina gyönyörű, színpompás aranyozott lapjaiból Mátyás udvarának fénye árad a mai kor olvasójára. Itt van a kalandos körülmények között felfedezett Jókai-kódex, az első kézzel írott teljes magyar nyelvű könyv — s még hatszáz hatalmas értékű, felsorolásra méltó középkori kézirat... Ahogyan közeledünk időben a jelenhez, úgy szaporodik az anyag. Több mint 30 ezer kötetet és több ezer kisebb terjedelmű kéziratot, valamint 120 ezer levelet őriznek itt.

Az új kor kincsei közül csak találmra választunk ki néhányat. Gyönyörű, kaligrafikus írás: Vörösmarty Országház című költeménye. Itt van az egész országot lázbahozó, nagy forradalmi vers, a Nemzeti dal eredeti kézírata is. Arany János páratlan, gondos munkájáról mesél a Toldi-trilógia letisztázott, albumba írt példánya. A költő még ebbe is javított. Finom, gondolat rajzolt gyöngybetűk, szinte látjuk mögötte a nyugodt bölcsességgel író Arany Jánost. Egyszerű, füzetestől kitépett, sima irkalap, s mégis milyen jelentős, becses irodalomtörténeti emlék: Ady Endre ceruzával írta rá az Álmodik a nyomor című versét. A költeményen sehol egy javítás, úgy látszik, készen ömlöttek a sorok. Nemcsak a magyar, hanem a külföldi irodalom, történelem nyelvainak írását is féltő gondolat őrzi: Goethe, Dumas, Dickens, Garibaldi, Victor Hugo, Tolsztoj Leo, Thomas Mann kezevonását,

A kéziratárat nemcsak a tudósok, vagy böngészők keresik fel, hanem a diákok és sok más érdeklődő is. A látogatók száma az utóbbi esztendőket alatt meghárom-négyszereződött. Az ember azt hinné, hogy itt csak a múlttal foglalkoznak, pedig állandóan kapcsolatban vannak a jellel is. A legkülönbözőbb intézmények fordulnak ide tanácsért. Nemrég például a Nemzeti Színház érdeklődött, hogy Hamlet kezébe milyen korhű írszert adhatnak. A most készülő Dandin György című filmünk rendezői Molière-korabeli írást kértek, hogy a filmben szereplő számla pontos, történelmileg is helytálló legyen. Más művészek a Képes Krónikából másoltak ki néhány illusztrációt, hogy a díszleteknél, kosztümöknél felhasználják. Sokan érdeklődnek külföldről is. Nagyszámú mikrofilm-másolatot küldenek a világ minden részébe. A kéziratár munkatársai különböző szakmájú érdeklődőknek — nyelvészeknek, irodalomároknak, történészeknek, iparművészeknek — külön bemutatókat tartanak.

A kéziratár állománya állandóan nő. Gyűjtéssel, vásárlással szaporítják a nagyszerű állományt. Legutóbb több, új kódexszel, Babits-kézirattal és egyéb hagyatékkal gazdagodott a Könyvtár. A 150 évvel elzelőtti alapítás óta most először készül új katalógus. A kéziratár mind a tudósok, mind az „egyszerű” érdeklődőknek — maradandó élmény.

Bodnár Ottó